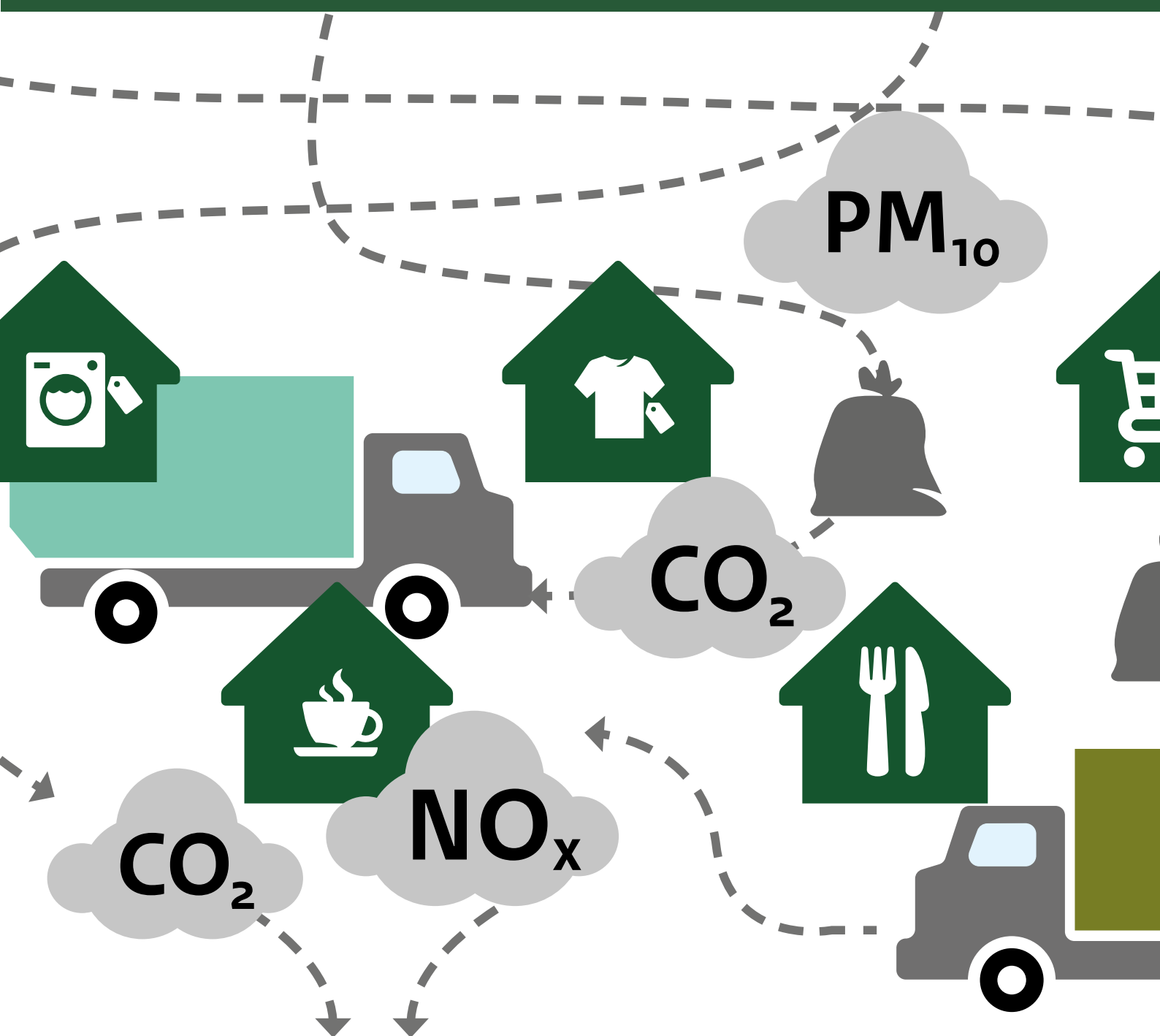

Focus op slimme logistiek bedrijfsafval

Diverse initiatieven beschreven

Inhoudsopgave

	Inleiding	3
1	Samenwerking tussen afvalinzamelaars	5
	• White Label Collection Gouda – Suez en Renewi	6
	• Green Collecting Haarlem	7
2	Collectief inkopen bedrijven	8
	• Collectieve contracten voor bedrijfsafval – MKB Deventer	9
	• Collectieve contracten voor bedrijfsafval – Stichting Gouda Schoon	10
3	Uitbreiding stadsdistributie / hubs	11
	• Goederenhubs Nijmegen	12
	• Cityhub	13
4	Regierol voor overheden	14
	• Negen Straatjes – Gemeente Amsterdam	15
5	Kleinschalige inzameling grondstoffen	16
	• GroenCollect	17
	• Integrale inzameling Kerkelanden – GAD	18
6	Brede ‘hybride’ initiatieven	19
	• Amsterdam Zuidoost Circulair	20

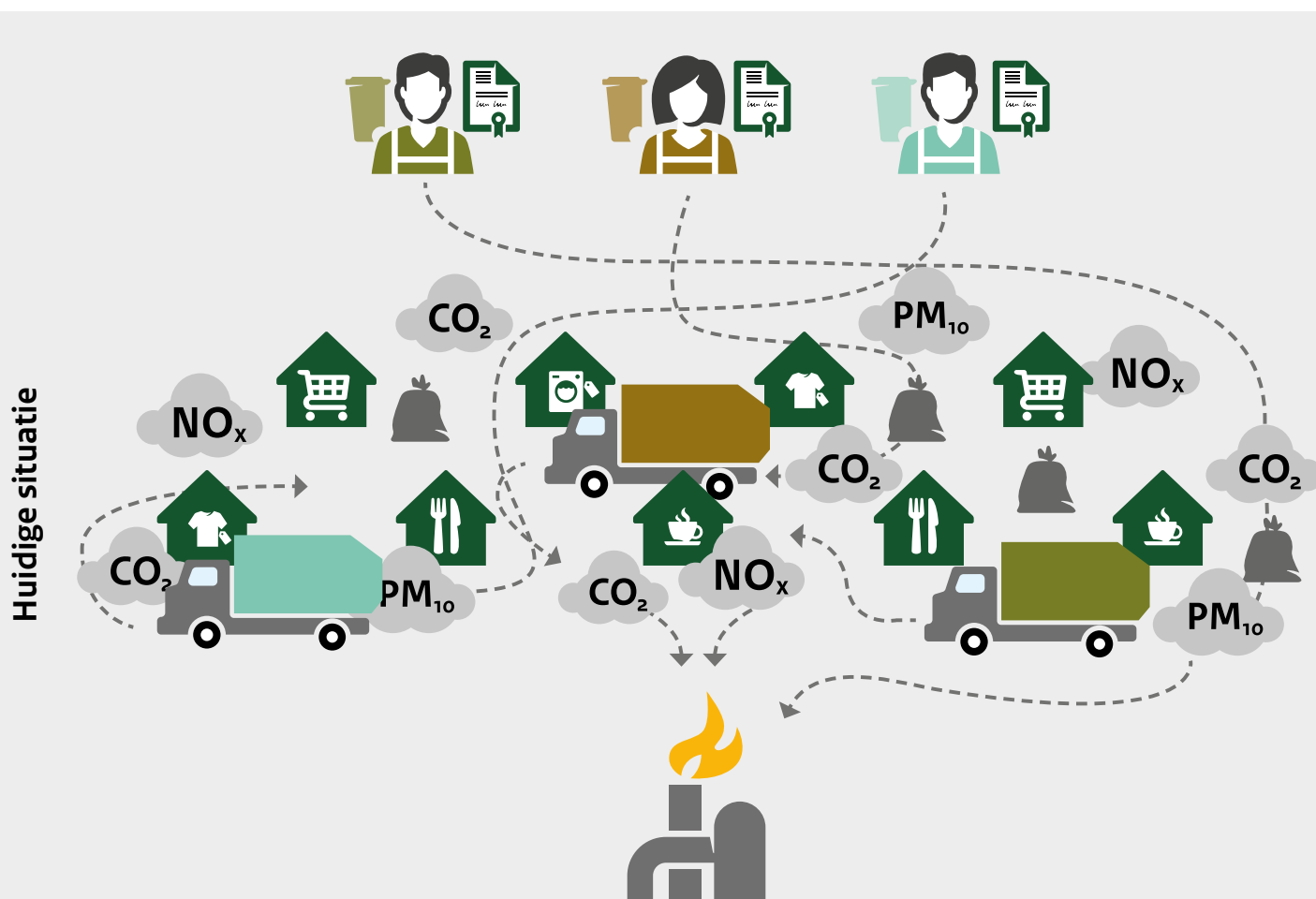
Inleiding

Waarom zijn initiatieven voor slimme logistiek bedrijfsafval belangrijk?

Bedrijven en ondernemers die hun afval willen aanbieden, zijn zelf verantwoordelijk voor het afsluiten van een contract met een afvalinzamelaar naar keuze. Het voordeel hiervan is de keuzevrijheid voor bedrijven en ondernemers, maar dit betekent ook dat er in gebieden met bedrijven verschillende afvalinzamelaars actief zijn. Hierdoor worden per inzamelaar en voertuig beperkte hoeveelheden afval opgehaald en is de schaalgrootte en efficiëntie van de inzameling niet optimaal. Dit resulteert in hogere kosten voor inzameling, meer voertuigkilometers en gevolgen voor de omgeving (congestie, emissies, geluid, trillingen en schade/slijtage aan infrastructuur). Doordat er meerdere inzamelaars actief zijn, wordt op diverse momenten van de week afval aangeboden. Dit levert regelmatig overlast op. Tevens zorgen de hogere kosten en lage volumes ervoor dat het scheiden van afval vaak niet rendabel is. Slimme logistiek voor bedrijfsafval staat de laatste tijd sterk in de

belangstelling. De afgelopen tijd zijn diverse initiatieven opgestart om bedrijfsafval meer gecoördineerd in te zamelen met als doel bovenstaande negatieve effecten te beperken. Deze initiatieven zijn geïnitieerd door diverse actoren, zoals gemeenten, ondernemers en inzamelbedrijven. Ze hebben vaak verschillende doelstellingen. Denk aan het beperken van overlast in de leefomgeving, lagere kosten of meer afvalscheiding (of een combinatie hiervan). De initiatieven hebben één ding gemeen: zij richten zich alle op de logistieke aspecten van de inzameling van bedrijfsafval en wijken af van de 'gangbare' inzamelmethodes.

In dit document is een deel van de initiatieven in Nederland gebundeld. Dit document is niet bedoeld als uitputtende lijst van initiatieven, maar als bron van kennis en inspiratie voor organisaties die te maken hebben met de inzameling van bedrijfsafval.

Leeswijzer

De scope van dit document is bestaande initiatieven in Nederland die zich richten op bedrijfsafval dat lijkt op huishoudelijk afval, ook wel KWD-afval genoemd (afval uit de kantoor-, winkel- en dienstensector).

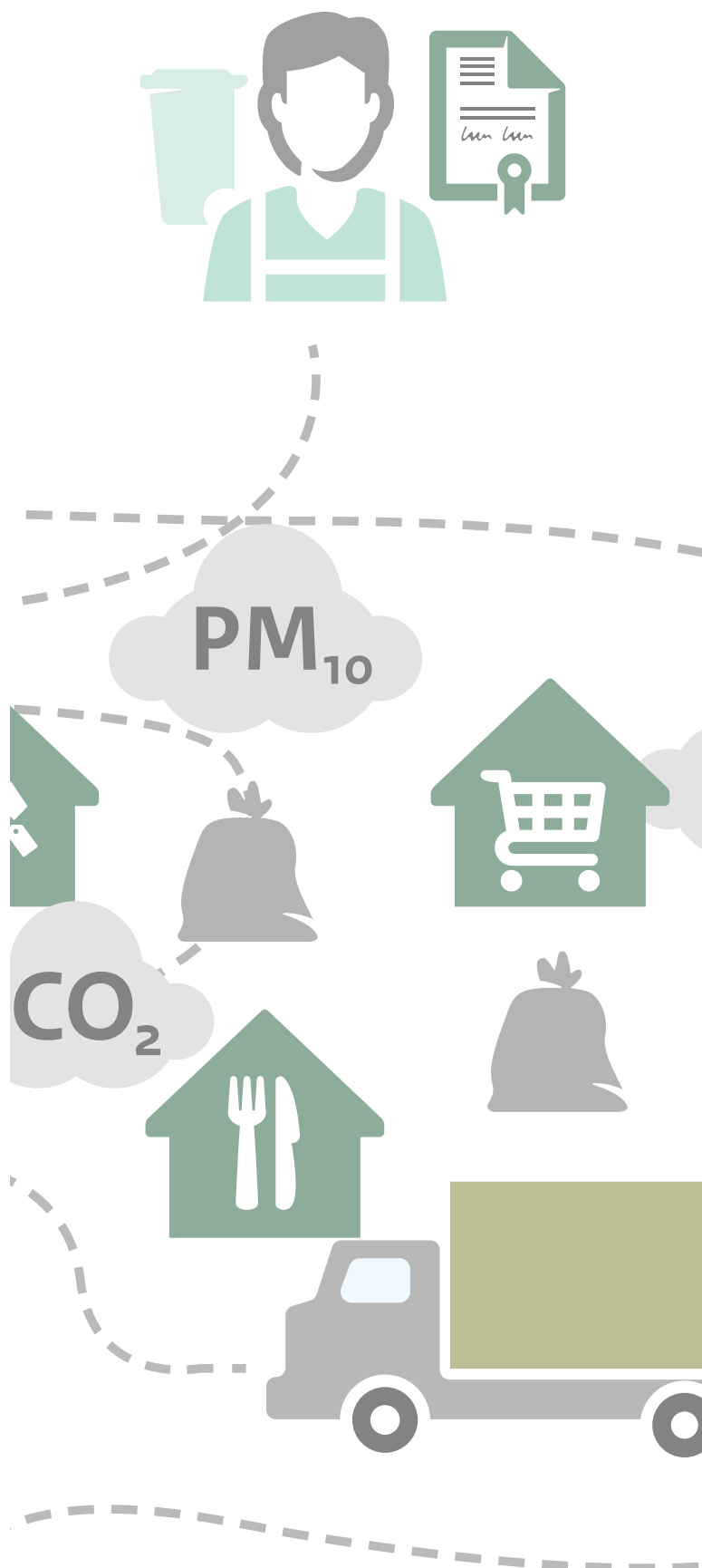
De initiatieven zijn in te delen in verschillende categorieën:

- **Samenwerking tussen afvalinzamelaars**
- **Collectief inkopen bedrijven**
- **Uitbreiding stadsdistributie / hubs**
- **Regierol voor overheden**
- **Kleinschalige inzameling grondstoffen**
- **Brede 'hybride' initiatieven**

Elke categorie is globaal beschreven door middel van een visuele weergave en een begeleidende tekst. Per categorie zijn ter illustratie enkele bestaande initiatieven uit de praktijk beschreven. Daarbij wordt aandacht besteed aan de wijze waarop het initiatief is opgezet en wat de succesfactoren en knelpunten zijn. Ten slotte wordt per initiatief beschreven in hoeverre er mogelijkheden voor opschaling zijn.

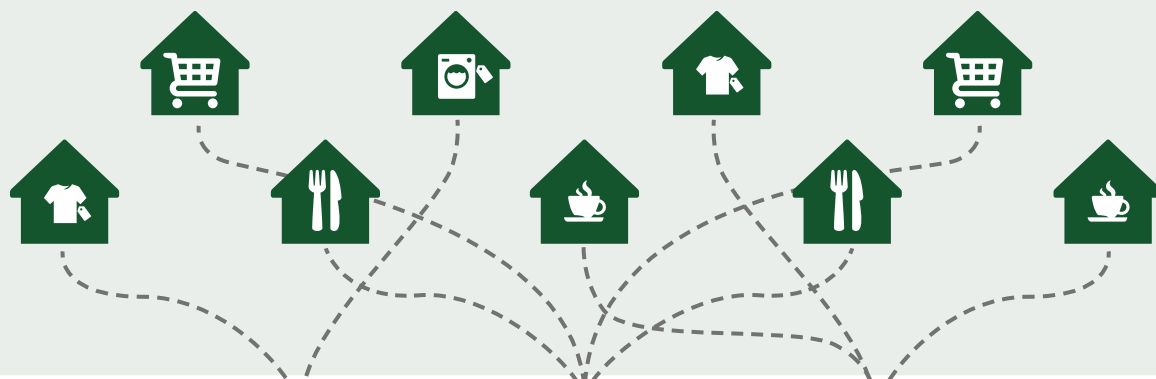
De volgende initiatieven zijn beschreven:

- **Samenwerking tussen afvalinzamelaars**
 - White Label Collection Gouda
 - Green Collecting Haarlem
- **Collectief inkopen bedrijven**
 - MKB Deventer
 - Stichting Gouda Schoon
- **Uitbreiding stadsdistributie / hubs**
 - Goederenhubs Nijmegen
 - CityHub
- **Regierol voor overheden**
 - Negen Straatjes Amsterdam
- **Kleinschalige inzameling grondstoffen**
 - GroenCollect
 - Integrale inzameling Kerkelanden
- **Brede 'hybride' initiatieven:**
 - Amsterdam Zuidoost Circulair

1. Samenwerking tussen afvalinzamelaars

Ondernemers

Afvalinzamelaars
Initiatiefnemers

Transport
en verwerking

Afvalinzamelaars

Samenwerking tussen afvalinzamelaars

Bij dit type initiatief wordt er door verschillende inzamelbedrijven samengewerkt om de logistieke bewegingen te verminderen. Voorbeelden hiervan zijn de initiatieven in Gouda (samenwerking tussen commerciële inzamelaars Suez en Renewi) en Haarlem (samenwerking tussen verschillende commerciële inzamelaars en publieke inzamelaar Spaarnelanden).

White Label Collection Gouda – Suez en Renewi

Beschrijving initiatief

Door middel van deze pilot willen afvalinzamelaars Suez en Renewi praktijkervaring opdoen met een gedeeld inzamelvoertuig waarmee de containers van meerdere partijen worden ingezameld. Doelen van dit initiatief zijn een vermindering van de emissies met 40% en een afname voertuigbewegingen in Gouda met 50%.

De inzameling wordt operationeel uitgevoerd door Suez, met een inzamelvoertuig dat de merknamen van zowel Renewi als Suez voert. Suez zamelt het afval van zijn eigen klanten en die van Renewi in één route in én draagt zorg voor de verwerking van het afval.

De pilot is gestart op 4 juni 2018 voor een periode van zes maanden. Evaluatie heeft plaatsgevonden en partijen hebben geconcludeerd dat men de pilot graag wil voortzetten. Het initiatief wordt uitgevoerd door Renewi en Suez. De gemeente Gouda is geïnformeerd over het initiatief maar niet betrokken.

Resultaten

In de evaluatie van de pilot is aangegeven dat het aantal vervoersbewegingen in Gouda met 50% is afgenomen. Dit komt vooral doordat de inzameling nu plaatsvindt met één wagen in plaats van met twee wagens. Een eerste berekening laat zien dat de emissies meer dan 40% zijn gereduceerd. Daarnaast is de efficiency ook verbeterd; het gemiddeld aantal ledigingen per uur is gegroeid van 14,7 ledigingen per uur naar 17,1 ledigingen per uur. Dit is een verbetering van 16,3%.

Voor de klanten van Suez en Renewi verandert er in principe niets, zij houden dezelfde commerciële overeenkomst. Er vindt geen uitruil van klanten plaats tussen de partijen. De opdrachtnemer betaalt per lediging een ledigingstarief. Renewi vergoedt Suez een vast bedrag per lediging waarbij Suez ook eigenaar wordt van het afval.

Voor deze pilot is afgesproken om zowel een chauffeur/belader in dienst van Suez als een chauffeur/belader in dienst van Renewi gezamenlijk de inzameling te laten uitvoeren. Deze keuze is gemaakt omdat beide chauffeur/beladers veel klantspecifieke afspraken en informatie kennen die niet in systemen is vastgelegd en efficiënte inzameling bevorderen.

Toepasbaarheid in andere gebieden

Voor de pilot was toestemming nodig van de Autoriteit Consument en Markt (ACM). ACM was betrokken bij dit initiatief om te zorgen dat er geen ongeoorloofde prijsafspraken tussen de twee inzamelaars gemaakt worden. In deze pilot wordt dit geborgd doordat de samenwerking tussen Suez en Renewi zich concentreert op het operationele niveau; er is een strikte scheiding tussen commercie en operatie. Onderlinge informatie-uitwisseling van commerciële gegevens vindt niet plaats, er is dus geen sprake van prijsafspraken. Eventuele verdere samenwerking staat ook open voor andere partijen; er worden dus in principe geen partijen 'buiten de markt' gehouden.

De ACM heeft nog geen uitspraak gedaan over de wenselijkheid van dit soort initiatieven in het algemeen. Voor initiatieven zoals in Gouda lijkt ruimte te zijn, zolang wordt voldaan aan bepaalde randvoorwaarden rondom mededinging. Een ander belangrijk aspect voor de toepasbaarheid is dat van afvalinzamelaars medewerking en capaciteit nodig is voor de uitvoering van initiatieven van dit type.

Green Collecting Haarlem

Beschrijving initiatief

In de Haarlemse binnenstad wordt tijdens de proef Green Collecting gedurende de pilotperiode het restafval en papier en karton afkomstig van bedrijven door één gezamenlijke ‘neutrale’ wagen opgehaald, in plaats van door meerdere afvalinzamelaars. De wagen heeft alleen het logo ‘Green Collecting’. Belangrijke doelstelling is om het aantal verkeersbewegingen in de binnenstad te verminderen, waardoor minder CO₂, fijnstof en stikstofoxiden uitgestoten worden.

Spaarnelanden, semi-publieke overheidsorganisatie, is initiatiefnemer van deze pilot. Spaarnelanden is zowel integraal onderhoudsbedrijf als (bedrijfs)afvalinzamelingsbedrijf van de gemeenten Haarlem en Zandvoort. Spaarnelanden heeft samenwerking gezocht met bedrijfsafvalinzamelaars die in de binnenstad van Haarlem afval inzamelen. De gemeente Haarlem steunt dit initiatief vanuit haar bestuurlijke rol. Deze pilot is twee jaar door de verschillende partijen voorbereid en was in september 2018 operationeel. Spaarnelanden voert het projectmanagement.

De neutrale wagen rijdt namens de afvalinzamelaars GP Groot, Renewi, Spaarnelanden en Suez. Zij werken tijdens deze proef samen met de gemeente Haarlem en de brancheorganisatie Transport en Logistiek Nederland.

Resultaten

Er zijn nog geen resultaten gepubliceerd. Volgens het projectteam zijn er in de eerste maand van de proef 67% minder ritten gemaakt, wat in principe eenzelfde vermindering van de CO₂, fijnstof en stikstofoxiden oplevert. De chauffeurs van de neutrale wagen ervaren dat de bedrijfsafvalinzamelaars niet meer achter elkaar door de stad rijden. De pilot is volgens de partijen geslaagd als er met hetzelfde serviceniveau en hetzelfde bedrijfsafval op een duurzamere manier kan worden ingezameld.

De deelnemende afvalinzamelaars mogen hun commerciële activiteiten blijven uitvoeren. De bedrijven houden dus ook hun contract met de door hen gekozen afvalinzamelaars. Dit betekent dan ook dat de bedrijven hun facturen blijven ontvangen van de afzonderlijke afvalinzamelaars. De afvalinzamelingswagen weegt het ingezamelde afval per container, waarna de klanten een factuur voor de inzameling en verwerking ontvangen.

Partijen hebben de Green Deal ZES (Zero Emission Stadslogistiek) ondertekend en onderzoeken samen hoe emissievrije stadslogistiek in de praktijk gebracht kan worden. De deelnemers onderzoeken via een zogeheten Living Lab (regionale pilot) diverse verbetermogelijkheden voor het organiseren van het transport, het toepassen van nieuwe voertuigtechnologie en het testen van innovatieve logistieke oplossingen.

Toepasbaarheid in andere gebieden

Net als bij het initiatief in Gouda (samenwerking Renewi en Suez), was er voor de pilot toestemming van de ACM nodig. De pilot moest voldoen aan een aantal voorwaarden van de ACM.

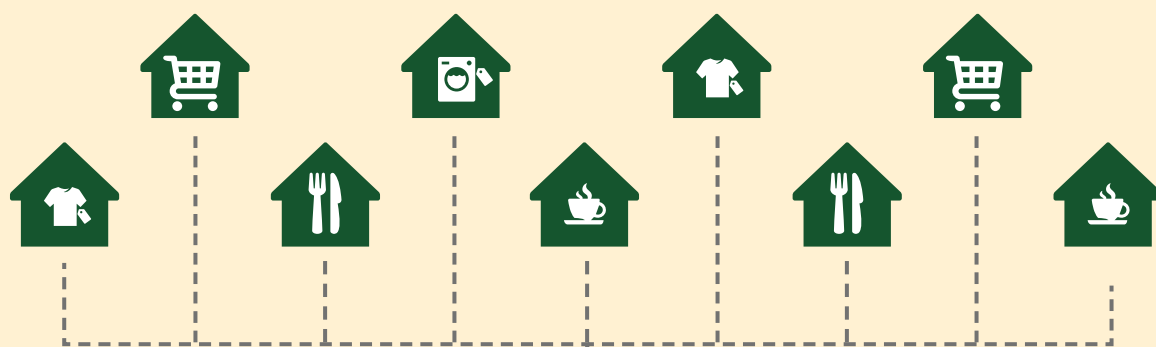
Om concurrentievervalsing of prijsafspraken te voorkomen, moet de samenwerking tussen de bedrijfsafvalinzamelingsbedrijven zich concentreren op het operationele niveau; er is een strikte scheiding tussen commercie en operatie. Daarnaast mag geen onderlinge informatie-uitwisseling van commerciële gegevens plaatsvinden. Tijdens de pilot is het van belang dat toetreding open is voor iedereen, want er moet voldoende concurrentie tussen partijen blijven bestaan. Het initiatief moet voordelen voor de afnemers meebrengen; efficiencyvoordelen dienen ook de afnemers (klanten) ten goede te komen.

De ACM heeft voor dit initiatief nog geen uitspraak gedaan over de wenselijkheid van dit soort pilots, dus de opschalingsmogelijkheden voor dit soort initiatieven in het algemeen zijn onduidelijk. Verder is van afvalinzamelaars medewerking en capaciteit nodig voor de uitvoering van experimenten van dit type.

Daarnaast is vertrouwen in de samenwerking een aspect dat de toepasbaarheid van dit concept op andere plekken ingewikkeld kan maken. In Haarlem waren belangrijke bouwstenen voor de pilot het vertrouwen tussen de deelnemende partijen en tijd om de samenwerkingsvorm met elkaar te regelen. De uitdaging hierbij is dat de bedrijfsafvalinzamelaars een stuk ‘eigenheid’ inleveren. De operationele activiteiten worden deels losgelaten. De vraag is hoe een inzamelbedrijf binnen een nieuw logistiek model zich richting de klant kan onderscheiden.

2. Collectief inkopen bedrijven

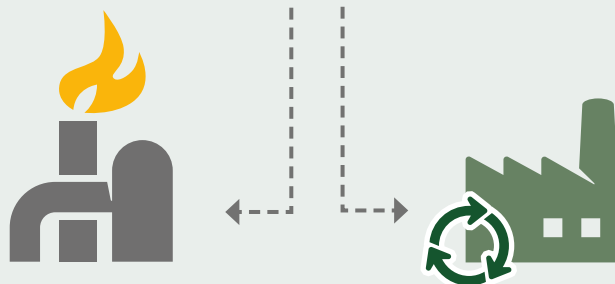
Ondernemers
Initiatiefnemers

Transport op vaste
dagen en tijden

Afvalverwerking

Collectief inkopen bedrijven

De centrale gedachte bij dit initiatief is om de logistiek van bedrijfsafval efficiënter te maken, door samen met andere bedrijven die afval aanbieden ('ontdoeners') een collectief inzamelcontract af te sluiten. Voorbeelden hiervan zijn de initiatieven in Deventer (door MKB Deventer) en Gouda (door Stichting Gouda Schoon).

Collectieve contracten voor bedrijfsafval - MKB Deventer

Beschrijving initiatief

Door de ondernemingsvereniging MKB Deventer is aan het eind van de jaren negentig een tender uitgeschreven voor de collectieve afvalinzameling bij haar leden. Dit heeft geleid tot een meerjarig contract met Suez. Hierbij wordt voor de inzameling van oud papier en karton (OPK) gebruik gemaakt van het stadsdistributienetwerk van de sociale werkplaats (Sallcon). Met behulp van elektrische auto's worden goederen afgeleverd bij de winkeliers, en op vaste dagen zamelen ze bij de winkeliers OPK in en brengen dat naar het industrieterrein van Sallcon. Naast OPK is nu ook gestart met de inzameling van kunststof verpakkingen via het 'knapzakstelsel'. Deze zakken worden met de auto's meegenomen en op het industrieterrein gescheiden van het OPK.

Het initiatief is ontstaan door de samenwerking van MKB Deventer met Suez, in overleg met de gemeente en Sallcon. Daarna zijn ook andere organisaties geïnteresseerd geraakt om met deze organisaties samen te werken. Zo is de koffiefabriek Pure Africa uit Deventer een pilot gestart met het inzamelen van koffieresidu bij haar klanten, waarbij een lokale ondernemer dit residu gebruikt bij de kweek van oesterzwammen.

Resultaten

De collectieve afvalinzameling had in eerste instantie alleen als doel om een inkoopvoordeel te bewerkstelligen. Daarnaast heeft de samenwerking met één partner ook geleid tot een duurzaamheidsvoordeel. Er worden gezamenlijk nieuwe initiatieven ontwikkeld die door de schaalgrootte (afvalvolumes) sneller gerealiseerd kunnen worden. Gescheiden inzameling van OPK en kunststof wordt op deze manier bevorderd. Ook wordt door aansluiting bij het stadsdistributienetwerk het aantal vervoersbewegingen in de binnenstad teruggebracht. Daarnaast bekijkt men de mogelijkheden om binnen dit samenwerkingsverband te investeren in een lokale biogasinstallatie voor de vergisting van de swill afkomstig uit de lokale horeca.

Onderdeel van de afspraken met Suez is dat zij de extra kosten van Sallcon betalen. Of dit voor Suez kostenvoordelen oplevert, is niet bekend. Voor de winkeliers geldt nog steeds dat ze door de gezamenlijke inkoop financieel voordeel hebben behaald.

MKB Deventer richt zich met de collectieve inkoop met name op de lange termijn. Het is op dit moment niet het plan om een dergelijke tender op korte termijn nogmaals uit te schrijven. Het uitschrijven van zo'n tender zorgt voor veel onrust, zowel bij de bedrijven als bij de afvalinzamelaars. Daarnaast levert de samenwerking met Suez naast het initiële kostenvoordeel ook een duurzaamheidsvoordeel op. Door de meerjarige afspraken is het voor Suez ook aantrekkelijk om investeringen te doen, zoals in de biogasinstallatie.

Toepasbaarheid in andere gebieden

Door de samenwerking van bedrijven is een gezamenlijke partner gevonden die zorg draagt voor de afvalinzameling. Hierbij zijn in principe geen juridische belemmeringen ondervonden. Het systeem dat wordt toegepast in Deventer kan in principe ook in andere gebieden in Nederland worden gebruikt. Ook zou het aantal stromen kunnen worden uitgebreid.

Het gezamenlijk inkopen van afvalinzameling werd mogelijk door de inspanningen van de ondernemersvereniging. In Deventer lijkt het erop dat de inspanningen van MKB Deventer hebben geleid tot een succesvol collectief contract. MKB Deventer is één van de grootste en actiefste ondernemersverenigingen van Nederland, wat gunstig is voor de omvang van het collectieve contract. Gezien het beperkt aantal andere collectieve initiatieven in Nederland, lijkt het erop dat deze randvoorwaarde (een actieve partij die namens de bedrijven regie neemt) in een deel van de gevallen niet aanwezig is.

Collectieve contracten voor bedrijfsafval - Stichting Gouda Schoon

Beschrijving initiatief

Vanaf 2015 vindt in Gouda discussie plaats over het afval in de openbare ruimte, vooral in het Goudse kernwinkelgebied rond de Markt. De Samenwerkende Ondernemingsverenigingen Gouda (SOG, later opgegaan in Stichting Gouda Schoon) zijn begonnen met een taskforce om een plan te maken. In eerste instantie wordt een plan gemaakt voor het verminderen van zwerfafval. Al snel daarna komt er ook een plan om af te raken van de vele minicontainers en rolcontainers die bij de bedrijven (vaak buiten) staan. Het plan richt zich vooral op de horeca. Aanleiding voor het plan is ook de inzet van veel grote vuilniswagens, ook tijdens openingstijden van de winkels en horeca. Dit heeft een ongunstige invloed op de uitstoot van CO₂ en fijnstof, en is gevaarlijk voor fietsers en voetgangers.

Bij dit initiatief zamelt de horeca het afval in witte zakken in. Het inzamelen vindt zes dagen per week plaats. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een kleine elektrische vrachtauto. Het afval wordt naar een centraal punt gebracht waar een perscontainer staat. Als de perscontainer vol is, dan wordt deze geleegd en naar een sorteercentrum gebracht. Niet alleen de horeca kan meedoen, maar ook andere organisaties (zoals de St. Janskerk). De vrachtauto is aangeschaft door de Stichting Gouda Schoon, die ook de chauffeur inhuurt van het bedrijf Promen, dat werkt met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Afvalbedrijf Beelen zorgt voor transport en verwerking na de inzameling.

Het initiatief is gestart op 14 mei 2018 met het inzamelen van de witte zakken. Later in het jaar heeft men ook de PMD-zakken en oud-papier apart meegenomen.

Resultaten

Door dit initiatief is het aantal kliko's en containers in het drukke winkelgebied afgenomen. Doordat ondernemers moeten betalen voor het restafval in de witte zakken en niet voor het gescheiden ingezamelde papier en karton en PMD, wordt het gescheiden inzamelen gestimuleerd. Momenteel doen ongeveer 16 horecabedrijven mee en ook al enkele winkeliers.

Het onderdeel zwerfafval staat op zich los van het horeca-project. De kosten hiervan worden betaald vanuit een bijdrage van het gemeentelijke zwerfafvalfonds. Het horecaproject wordt gefinancierd vanuit de bijdragen van de deelnemers. Daarnaast is men bezig met afspraken over andere deelstromen, zoals koffiedik.

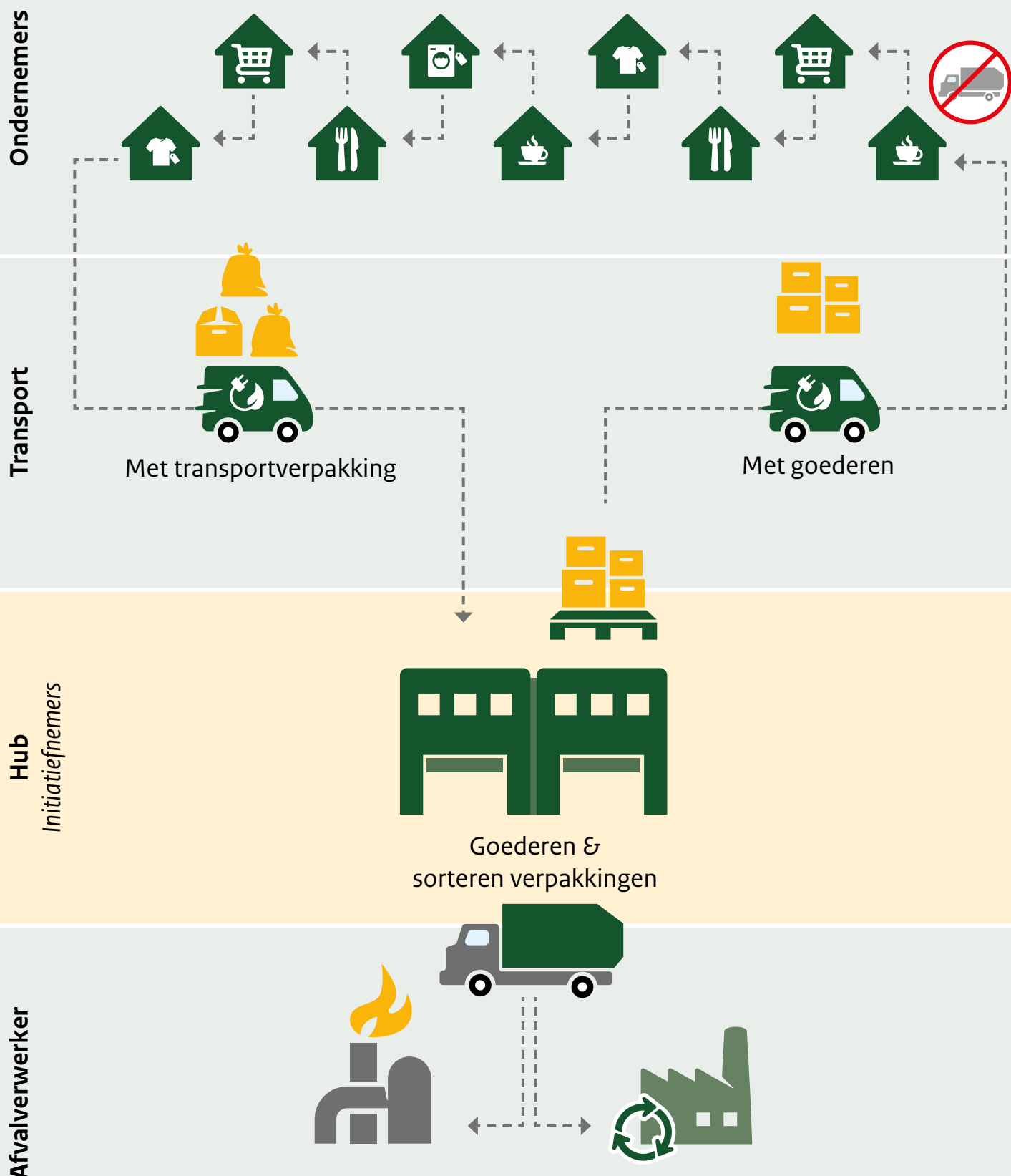
Voor het slagen van dit initiatief waren volgens Stichting Gouda Schoon de volgende elementen belangrijk:

- Het initiatief wordt gedragen door de ondernemers, omdat men het gemak ziet van de oplossing en tevens het financiële voordeel;
- Handhaving door de gemeente is van groot belang (dat de containers niet continu buiten mogen staan);
- Het vergaren van kennis over efficiënt scheiden bij de trekkers van het project is belangrijk om te zoeken naar de - voor de betreffende situatie - meest doelmatige oplossing;
- Het netwerk van de bestuursleden van de Stichting Gouda Schoon bij ondernemers en bij de gemeente is van groot belang geweest om alles geregeld te krijgen.

Toepasbaarheid in andere gebieden

In principe zijn er geen fundamentele belemmeringen voor het uitvoeren van een vergelijkbaar initiatief in andere stadcentra. Stichting Gouda Schoon hoopt door een goed voorbeeld te geven vanuit het centrum, dat hetzelfde systeem zal worden gebruikt in andere delen van Gouda. Een dergelijk initiatief is in principe ook mogelijk in andere binnensteden. Hierbij is een actieve rol van een ondernemersvereniging of stichting een voorwaarde, evenals draagvlak onder de ondernemers.

3. Uitbreiding stadsdistributie / hubs

Uitbreiding stadsdistributie / hubs

Initiatieven met stadsdistributie en hubs zijn in principe niet nieuw. Al een tijdlang zijn in verschillende gemeenten hubs actief om (zware) transporten buiten de centra te houden. De ‘last mile’ logistiek van hub naar ondernemers wordt uitgevoerd door lichtere of elektrische voertuigen. De afgelopen tijd experimenteren verschillende hubs met het mee retour nemen van (sommige) afvalstromen, zoals verpakkingen die bij de hub door een afvalinzamelaar worden opgehaald.

Goederenhubs Nijmegen

Beschrijving initiatief

Goederenhubs Nederland is een landelijk netwerk van lokale initiatieven om goederen binnen een stad te distribueren via een ontkoppelpunt aan de rand van de stad (hub). Vanaf de hub worden de goederen met kleine voertuigen naar de klanten in de stad gebracht. Doelstelling hierbij is vooral het terugdringen van de hoeveelheid CO₂ die wordt uitgestoten en de luchtverontreiniging. Doel van de dienstverlening is in eerste instantie het brengen van de goederen naar de klanten. Dit is in sommige plaatsen (waaronder Nijmegen) uitgebreid door de mogelijkheid te bieden om de transportverpakkingen mee retour te nemen. Het betreft dan de kartonnen verpakkingen, folies, pallets, piepschuim en klerhangers. Deze retourstromen worden vervolgens opgeslagen bij de hub, waar ze gescheiden worden opgehaald door Renewi. De klanten betalen voor de verschillende diensten aan Goederenhubs in een pakket. In dit pakket bestaat de mogelijkheid om retourvracht mee te nemen. In deze vergoeding zijn de kosten van het verwerken van het bedrijfsafval meegenomen.

Voor ondernemers is het voordeel dat de zendingen van verschillende leveranciers tegelijk geleverd worden en dat ze geen transportverpakkingen hoeven op te slaan in hun bedrijf.

Resultaten

Er zijn geen kwantitatieve resultaten over afvalinzameling bekend van dit initiatief. Doordat de wagens vaker retourvracht mee kunnen nemen, worden ze efficiënter gebruikt. Tevens biedt deze extra dienst de mogelijkheid om de transportverpakkingen gescheiden in te zamelen, waardoor men deze verpakkingen niet tegelijk met het restafval zal aanbieden.

Toepasbaarheid in andere gebieden

De mogelijkheden voor het uitbreiden van het meenemen van afvalstromen via stadsdistributie zijn in theorie legio. In principe kunnen verschillende stromen afval worden ingezameld, echter niet alle stromen lenen zich direct voor inzameling via retourlogistiek. De natte stromen zoals restafval en gft/swill zijn niet zonder meer geschikt om in te zamelen in hetzelfde voertuig waarmee goederen de stad in worden gebracht. Hiervoor zijn speciale voertuigen of inzamelmiddelen nodig.

Anders dan bij sommige andere initiatieven is er bij dit initiatief geen ‘drijvende kracht’ die zorgt voor schaalvoordelen. Klanten worden vooral gedreven door het gemak en meerwaarde van de dienstverlening van Goederenhubs. Goederenhubs geeft aan dat een belangrijke hindernis voor het optimaal inzamelen van bedrijfsafval het ontbreken van logistiek beleid in de gemeenten is. Restricties (en handhaving hiervan) op bijvoorbeeld uitstoot van voertuigen is maar zelden aanwezig. Gemeentelijke mobiliteitsplannen richten zich nog te weinig op het transport van het afval, waardoor grootschalige inzameling via hubs uitblijft.

Verder moeten ‘hub-bedrijven’ voldoen aan wetgeving rondom de inzameling van afval. Gezien de huidige kleinschaligheid en het type stromen waar op wordt gericht is de wetgeving nog geen issue geweest voor Goederenhubs.

CityHub

Beschrijving initiatief

CityHub is een systeem van stadsdistributie, met als doel om goederen binnen een stad te distribueren via een ontkoppelpunt aan de rand van de stad (hub). Transport vindt plaats met elektrische voertuigen, met voldoende actieradius om de binnenstad te voorzien. Binnen het serviceconcept van CityHub bestaat de mogelijkheid om op de hub de transportverpakking (bijvoorbeeld de pallets, grote kartonnen dozen of kunststof folie) van de goederen te verwijderen, waardoor deze dus niet mee vervoerd hoeft te worden naar de winkels. Daarnaast is het ook mogelijk dat de winkels in de binnenstad hun Oud Papier en Karton (OPK) meegeven aan de voertuigen van CityHub naar de hub, waardoor deze stroom niet apart behoeft te worden ingezameld. Het OPK wordt door een afvalinzamelaar opgehaald bij de hub.

Het initiatief is een uitbreiding van het bestaande dienstenpakket zoals dat al langere tijd wordt uitgevoerd door CityHub. De elektrische wagens zijn eigendom van CityHub en de chauffeurs zijn bij hen in dienst.

Resultaten

Er zijn geen kwantitatieve resultaten over afvalinzameling bekend van dit initiatief. Doordat de wagens vaker retourvracht mee kunnen nemen, worden ze efficiënter gebruikt. Door het uitpakken van de goederen op het distributiecentrum wordt een gedeelte van de verpakking al centraal ingezameld. Hierdoor verloopt de uiteindelijke inzameling efficiënter.

De klanten betalen voor de verschillende diensten aan CityHub. Dus ook voor het uitpakken in de hub of het terugnemen van OPK vanuit de winkels.

Toepasbaarheid in andere gebieden

Er zijn verschillende mogelijkheden om het bestaande stadsdistributienetwerk te gebruiken voor het terugnemen van verschillende afvalstromen. Zo denkt CityHub erover om naast het OPK ook andere (droge) stromen, zoals kunststof folies, apart in te zamelen indien de klanten dat wensen. De natte stromen zoals restafval en gft/swill zijn niet zonder meer geschikt om in te zamelen in hetzelfde voertuig waarmee goederen de stad in worden gebracht. Hiervoor zijn speciale voertuigen of inzamelmiddelen nodig.

Tot nu toe wordt alleen maar de klanten, die goederen geleverd krijgen, aangeboden om hun OPK mee terug te geven met CityHub. De mogelijkheid wordt overwogen om ook andere winkeliers die mogelijkheid te geven, mits daar een vergoeding van deze winkeliers tegenover staat.

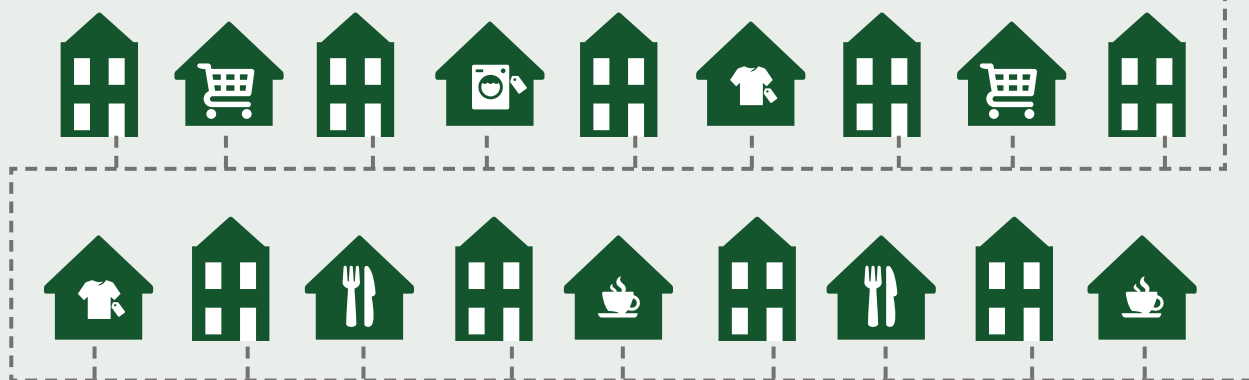
Net als bij de andere hub-initiatieven (zie eerder in dit document) is er bij dit initiatief geen 'drijvende kracht' die zorgt voor schaalverdelingen. Klanten worden vooral gedreven door het gemak en meerwaarde van de dienstverlening van CityHub. De 'afvaldienstverlening' van CityHub bestaat naast de gangbare inzameling van bedrijfsafval.

4. Regierol voor overheden

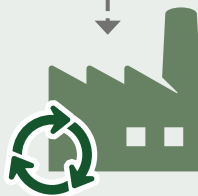
Gemeente
Initiatiefnemers

Ondernemers
en bewoners

Afvalverwerker

Regierol voor overheden

Gemeenten ervaren vaak de overlast van de logistiek van bedrijfsafval, met name in stedelijke gebieden. Daarom proberen verschillende gemeenten grip te krijgen op de inzameling van bedrijfsafval.

Negen Straatjes – Gemeente Amsterdam

Beschrijving initiatief

In het gebied van de Negen Straatjes in Amsterdam wordt een experiment voorbereid om huishoudelijk afval en bedrijfsafval gezamenlijk in te zamelen. Doel hiervan is om congestie en emissies in dit gebied te verminderen, kademuren en andere infrastructuur te ontzien en meer mogelijkheden te creëren voor de scheiding van afval. Om dit mogelijk te maken, is op initiatief van de gemeente Amsterdam een aanvraag ingediend voor een experiment in het kader van de Crisis- en herstelwet (Chw). Dit maakt de gemeente Amsterdam, naast verantwoordelijk voor het huishoudelijke afval, óók (als enige partij) verantwoordelijk voor de inzameling van bedrijfsafval in het gebied van de Negen Straatjes. Dit is geregeld in een algemene maatregel van bestuur (AMvB). In het gebied bevinden zich ongeveer 1800 huishoudens en 400 bedrijven, voornamelijk horeca en detailhandel.

De gemeente Amsterdam heeft het initiatief naar zich toegetrokken in overleg met en op verzoek van de bewoners en bedrijven in het gebied. De gemeente gaat niet zelf inzamelen, maar is van plan om de inzameling aan te besteden op de markt. Op die manier kunnen de marktpartijen (eventueel als consortium) samen met de gemeente zoeken naar de beste innovatieve oplossingen. Welke manier van inzamelen gekozen gaat worden (via het water, elektrische auto's, etc.), is de keuze van de marktpartijen. Voorwaarde is wel dat er geen zware vuilniswagens gebruikt gaan worden. De gemeente zet met dit experiment in op een grote mate van regie voor de gemeente op KWD-afval.

Resultaten

Aangezien het initiatief nog niet is gestart, zijn er ook nog geen resultaten te melden. In 2019 is de aanbesteding uitgeschreven met de bedoeling dat vanaf januari 2020 de pilot gaat starten. Hoe de ontdoeners gaan betalen, is nog niet geheel uitgewerkt. Voor de huishoudens zal er niets veranderen, maar voor de bedrijven is er nog geen tariefstructuur vastgesteld. Waarschijnlijk zal de oplossing hiervoor in het reinigingsrecht worden gezocht.

Toepasbaarheid in andere gebieden

Deze pilot is mogelijk door de ruimte in wet- en regelgeving die de Crisis- en herstelwet (Chw) biedt. De aanvraag (en goedkeuring) voor de experimenteerruimte in wet- en regelgeving is een lang proces en wordt beschouwd als een relatief zwaar middel dat niet geschikt is voor iedere gemeente die ambities heeft op dit gebied.

Het succes van de pilot is afhankelijk van een goede samenwerking met alle partijen, ook met de marktpartijen die de pilot gaan uitvoeren. De actieve rol van de gemeente Amsterdam op een werkgebied (bedrijfsafval) dat strikt gesproken niet tot het domein van de gemeente behoort, heeft echter wel geleid tot bezorgdheid onder (private) inzamelaars.

5. Kleinschalige inzameling grondstoffen

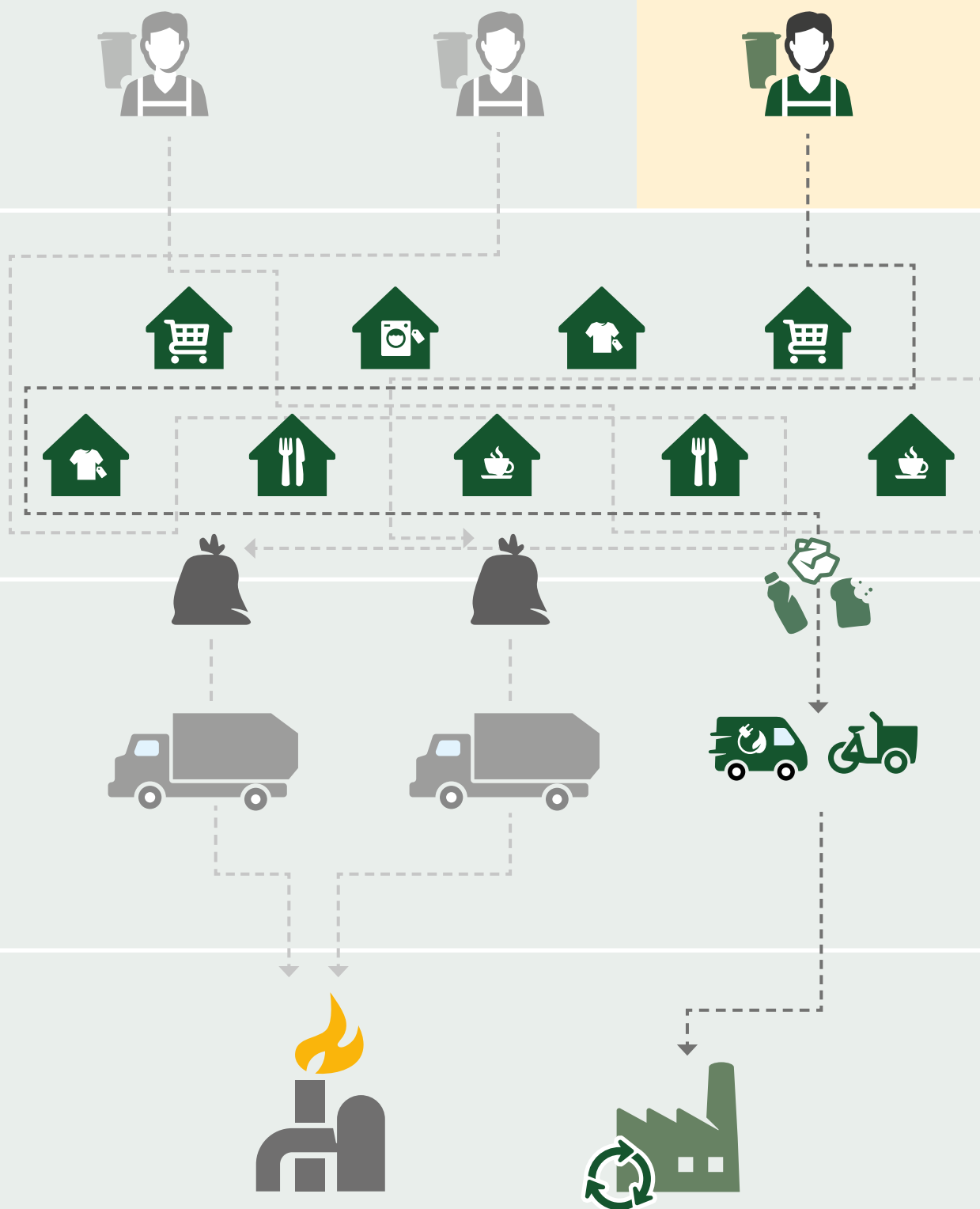
Afvalinzamelaars

Ondernemers

Inzameling

Afvalverwerker

Initiatiefnemers

Kleinschalige inzameling grondstoffen

GroenCollect

Beschrijving initiatief

In Rotterdam is door GroenCollect een inzamelsysteem ontwikkeld waarbij organisch afval (swill) wordt ingezameld bij de lokale horeca. Zij maken daarbij gebruik van werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt die via een fijnmazig netwerk met elektrische auto's het afval inzamelen. Dit afval wordt centraal voorbereid en aangeboden voor verdere verwerking. Het plan is dat verwerking op de korte termijn wordt uitgevoerd in een zelf te plaatsen biogasinstallatie. Naast swill wordt in Rotterdam ook brood ingezameld in zogenaamde broodklike's. Dit brood wordt uiteindelijk ook in een biogasinstallatie verwerkt.

GroenCollect neemt zelf het initiatief om samen met partners zoals Broodnodig (voor het inzamelen van brood) projecten op te zetten. Ze heeft afspraken gemaakt met vele partijen, onder andere met afvalinzamelaars voor het verwerken van het afval.

Resultaten

Het belangrijkste resultaat is dat afvalstromen nu gescheiden worden ingezameld, terwijl deze anders in het restafval terecht zouden zijn gekomen.

Door gebruik te maken van werknemers met een afstand tot de arbeidsmarkt worden de arbeidskosten beperkt. De ontdoeners betalen GroenCollect voor het inzamelen. Door gebruik te gaan maken van een eigen biogasinstallatie, is de verwachting dat de totale kosten lager zullen worden. Voor het starten van de eigen biogasinstallatie is GroenCollect bezig om alle vergunningen rond te krijgen. Binnen de vestiging Rotterdam zamelt men naast swill en brood ook kunststof bier- en wijnfusten in en is het mogelijk het netwerk te gebruiken voor het inzamelen van andere stromen die kunnen worden voorbereid en omgezet in monostromen die geschikt zijn voor hergebruik.

Toepasbaarheid in andere gebieden

Het concept wordt door GroenCollect al uitgebreid naar andere steden in de Randstad. Ook daar wil men gaan starten met een eigen biogasinstallatie. Volgens GroenCollect is het belangrijk dat er bij de uitvoering van een initiatief voldoende volume is van het in te zamelen bedrijfsafval. De marges zijn klein, en wil het rendabel zijn, dan moet de hoeveelheid voldoende zijn.

Daarnaast is het van belang dat men uitgaat van lokale kennis en ervaring met het netwerk in de stad waar men het systeem opzet, want de klanten moeten vanaf het begin voldoende vertrouwen hebben in de organisatie. Om die reden heeft GroenCollect ervoor gekozen om nieuwe vestigingen op te zetten via een franchisemodel geleid door mensen met kennis van de lokale markt.

Initiatieven zoals deze kunnen alleen worden opgezet door de samenwerking van verschillende partijen. Lokale kennis is nodig voor het enthousiasmeren van de ontdoeners, afvalinzamelaars voor de kennis van de verschillende mogelijkheden van verwerking, sociale werkplaatsen voor het kunnen inzetten van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en gemeenten voor het verstrekken van de nodige vergunningen.

Aandachtspunt is dat initiatieven die zich richten op het efficiënt inzamelen van specifieke grondstofstromen (nog) geen totaaloplossing zijn om de logistiek van KWD-afval in zijn totaal te verbeteren. Net zoals de hubs zijn deze initiatieven tot nu toe aanvullend op de 'gangbare' manier van inzamelen.

Integrale inzameling Kerkelanden - GAD

Beschrijving initiatief

Samen met de Grondstoffen- en Afvaldienst Gooi en Vechtstreek (GAD) heeft de gemeente Hilversum de regionale proef “integraal grondstoffen inzamelen” in winkelcentrum Kerkelanden opgezet en uitgevoerd in 2015/2016. Hierbij was het plan dat afval van verschillende herkomst (huishoudens, openbare ruimte en winkeliers) integraal ingezameld zou worden. Hiervoor zou in het winkelcentrum een afvaleiland worden opgezet, waarbij naast de inwoners ook de winkeliers hun afval (voor zover dit op huishoudelijk afval lijkt) kwijt zouden kunnen. Doelstelling van het initiatief was het ontwikkelen van een nieuw afvalmodel, voor meer hergebruik, minder vervoersbewegingen, efficiëntere inzameling, aanvaardbare kosten voor alle gebruikers, participatie en duurzame samenwerking tussen verschillende betrokken partijen.

Resultaten

Het initiatief is uiteindelijk niet uitgevoerd. Gemeente Hilversum en GAD hebben het initiatief genomen en afspraken gemaakt met de winkeliers. Ook is de proef vooraf besproken met de private inzamelaars en was de intentie tot samenwerking uitgesproken. De private inzamelaars mochten ‘om niet’ mee participeren aan deze proef. Op het laatste moment bleken de private inzamelaars volgens GAD toch moeite te hebben met het starten van de proef. Ondanks meerdere pogingen tot gesprek en samenwerken, hebben de private inzamelaars zich teruggetrokken. Zorgen over marktwerking, zeker met de overheid als partij, speelden hierbij een rol.

De inzamel- en verwerkingskosten van een integraal inzamelsysteem zouden voor rekening komen van alle gebruikers. Gemeente, inwoners en bedrijven zouden bijdragen in de kosten. Op basis van aangeleverde hoeveelheden/soorten diende dan verrekening plaats te vinden. Het idee bij dit initiatief was dat voor huishoudens geen verrekening plaats zou vinden, omdat gescheiden afvalinzameling binnen de afvalstoffenheffing valt. Voor de prullenbakken in de openbare ruimte zou geen verrekening plaats vinden. De verrekening van de winkeliers zou tijdens de proef worden vastgesteld, het is dus niet bekend is hoe die plaats zou hebben gevonden. Wel was het idee dat de bestaande contracten zouden blijven bestaan.

Toepasbaarheid in andere gebieden

De bedoeling van het initiatief was om een nieuw afvalmodel op te leveren dat geschikt zou zijn voor meerdere centrumgebieden in de regio. Aangezien de proef uiteindelijk niet is gestart, heeft hij ook niet geleid tot opschaling naar andere gemeenten in de regio. Volgens GAD was bij de start van deze proef de tijd nog niet rijp om op basis van vrijwilligheid met private inzamelaars een samenwerking aan te gaan. Volgens GAD biedt de huidige regelgeving onvoldoende ruimte om integrale inzameling van bedrijfsafval met andere afvalstromen zoals huishoudelijk afval af te dwingen.

6. Brede 'hybride' initiatieven

Brede 'hybride' initiatieven

Sommige initiatieven zijn een mix van (onderdelen van) verschillende initiatieven. Een goed voorbeeld hiervan is Amsterdam Zuidoost Circulair. Hierbij komt de rol van gemeente als aanjager samen met collectief inkopen en het samenwerken van inzamelbedrijven.

Amsterdam Zuidoost Circulair

Beschrijving initiatief

In 2015 is in Amsterdam Zuidoost (met de gemeente Amsterdam als aanjager) een consortium opgericht van bedrijven en organisaties met een voorbeeldfunctie om concepten te ontwikkelen die een circulaire economie stimuleren. Hieruit is het plan ontstaan om een pilot te starten voor het slim inzamelen en verwerken van voornamelijk organisch afval (swill).

Een zevental bedrijven in Amsterdam Zuidoost (met 18 locaties) is een initiatief begonnen om een pilot te starten voor het slim inzamelen van het bedrijfsafval, met als eerste stap om het organisch afval (swill) lokaal te laten verwerken. Deze afvalstroom wordt momenteel nog bij hen door twee inzamelaars (Suez en Renewi) opgehaald en vervoerd naar vergistingsinstallaties buiten de regio. Tevens gaan de afvalinzamelaars samenwerken waardoor efficiënter kan worden ingezameld. Hierdoor zal het aantal transportkilometers drastisch worden teruggebracht en kunnen de overgebleven kilometers eenvoudiger worden verduurzaamd.

Alle stromen die in aparte wisselcontainers kunnen worden afgevoerd (swill, glas en koffiebekers), worden ingezameld door Suez door middel van elektrische bakwagens. Alle stromen die in bulk (geperst) worden vervoerd (papier/karton- niet vertrouwelijk), worden opgehaald door Renewi met een Euro 6 voertuig. Hiervoor was het technisch/financieel nog niet haalbaar om een elektrisch voertuig in te zetten.

Gedurende de pilot wordt al het swill verwerkt bij Orgaworld in Amsterdam. Suez stapt over van Bewa Moerdijk en het volume van Renewi wordt overgeheveld van Semler in Son. Dat scheelt 190 (Suez) tot 300 (van Gansewinkel) kilometers aan trailertransport per week.

De pilot is gestart in september 2018 voor een periode van zes maanden onder begeleiding van een projectmanager van TNO. In maart 2019 heeft een evaluatie plaatsgevonden. Daarna hebben Suez en Renewi besloten door te willen gaan met dit project.

Resultaten

De volgende resultaten zijn tijdens de pilot gerealiseerd:

- Goede samenwerking tussen twee concurrerende inzamelaars en hun klanten;
- Verminderen transportkilometers (met ongeveer 67%) en uitstoot door:
 - gedeeltelijk elektrificeren van de routes;
 - verkorten logistieke routes;
 - efficiënter proces van inzamelen door samenvoegen routes Suez en Renewi;
- Succesvol betrekken van de klanten bij het verschaffen van informatie voor het optimaliseren van het logistieke proces;
- Investeren in een elektrische bakwagen (door Suez). De investering in een dergelijk voertuig was in dit geval ongeveer 1,8 keer de investering in een reguliere bakwagen op diesel. Deze investering wordt niet terugverdiend door lagere operationele kosten, waardoor de kosten per kilometer ongeveer 50% hoger zijn.

Toepasbaarheid in andere gebieden

Belangrijke succesfactor bij dit initiatief was de inzet van een externe projectmanager. Deze heeft een belangrijke rol gespeeld bij het opbouwen van een goed vertrouwen tussen de verschillende partijen. Daarnaast was het heel belangrijk dat dit initiatief is gestart vanuit de wens van de klanten.

De opzet van de pilot vereiste geen bijzondere maatregelen met betrekking tot wet- en regelgeving. Wel zijn de uitgangspunten met betrekking tot mededinging gerespecteerd. Tussen Suez en Renewi is onderling gedurende dit project op geen enkel moment gesproken over de naar de klanten gehanteerde tarieven. De klanten van beide partijen zijn vanaf de start van het project actief betrokken bij de besluitvorming over wijzigingen in de dienstverlening en de afspraken hieromtrent.

Punten van aandacht zijn:

- Containers waren niet volledig uitwisselbaar (pasten niet op

- het inzamelvoertuig van de subcontractor) en moesten worden omgewisseld voor een ander type;
- Kwaliteit van de ingezamelde stromen kwam niet altijd overeen met de verwachting en kan daarom niet gescheiden worden ingezameld (kunststof ING/ABN-Amro en koffiebekers Renewi-klanten);
 - Er moesten behoorlijk wat zaken geregeld worden om uitwisseling van de klanten te laten plaatsvinden. Het ontbreken van voldoende (toegankelijke/complete/betrouwbare) gegevens over de situatie per klant en afwijkende kwaliteitseisen en inzamelmiddelen bemoeilijken een soepele overgang;
 - Inzamelaars hebben aangegeven nog niet klaar te zijn voor het volledig dynamisch plannen. Afroepklanten kunnen op dit moment nog niet echt efficiënt gepland worden.

Voor een grootschaliger uitrol moet in ieder geval het volgende geregeld zijn:

- Detailinzicht in stromen en kwaliteit;
- Goed overzicht van de situatie per klant (sleutels, deurcodes, etc.)
- Borging klantintegriteit;
- Een elektrisch voertuig is op deze schaal een volwaardig alternatief voor een voertuig op diesel, maar kent (technische) kinderziekten die een back-up scenario noodzakelijk maken.

